UNIVERSITETET I BERGEN
Det juridiske fakultet

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 64/16
Møtedato: 30.8.2016
Journalnummer: 16/8760

Politi- og påtalerett – prosjektmidler fra Bergens forskningsstiftelse

Etter noen innledende samtaler med Bergens forskningsstiftelse (BFS) vedrørende et femårig prosjekt innen politi- og påtalerett ble det i april 2016 sendt inn en søknad om prosjektmidler fra fakultetet til stiftelsen. Styret i BFS innvilget i møte av 15. juni 2016 en total støtte til prosjektet på kr. 15 556 000 (inkludert gaveforsterkningsmidler fra staten), betinget av en egeninnsats på kr. 10 916 000 fra UiB, og et bidrag fra Politidirektoratet (i form av to stillinger) på kr. 14 295 000. I brev fra BFS av 1. juli 2016 inviteres Universitetet i Bergen ved Forskningsadministrativ avdeling til å inngå avtale om gjennomføring av prosjektet. Det skisseres en tidsplan der avtaleforslaget skal være klart 16. september, med avtaleinngåelse innen 1. oktober. Prosjektstart er nå planlagt til 1. januar 2017.

Før det kan inngås en eventuell avtale må fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet gi sin tilslutning.

Bakgrunn

Fakultetet har tidligere hatt prosjektmidler fra BFS. En vanlig BFS-modell er at prosjektleder ansettes med utsikt til en fast stilling når prosjektet er over, så sant de faglige forventningene i prosjektet innfris. Det er også vanlig med et spleiselag i den forstand at fakultetet/UiB må stille opp med en betydelig egenandel. BFS er en engasjert bidragsyter til forskning, d.v.s. at stiftelsen kjennetegnes ved en sterk interesse for forskningsresultatene underveis i prosjektet, samt innehar en fleksibel holdning til nødvendige omdisponering av midler underveis i prosjektene som finansieres.

Fakultetsledelsen har sammen med sentrale fagpersoner ved fakultetet lagt en plan for en varig styrking av forskning og undervisning innen politi- og påtaleretten. Disse tankene er presentert for både Riksadvokaten og Politidirektoratet, og de støtter de skisserte planene (se vedlegg). Søknaden om dette prosjektet var ikke et svar på en utlysning, men en selvstendig søknad til BFS som et ledd i en satsning på politi- og påtalerett.

Vi siterer fra søknadens oppsummerende innledning – (i kursiv):

Det er et stort behov for mer forskning knyttet til de rettslige rammebetingelsene for politi- og påtalemyndighetens utførelse av sitt samfunnsoppdrag. Prosjektet «Politi- og påtalerett» ved Det juridiske fakultet tar mål av seg til å fylle et kunnskapshull i rettsvitenskapen nasjonalt og internasjonalt.

Samfunnet står overfor store utfordringer når det gjelder oppgaven å garantere borgerne grunnleggende sikkerhet og trygghet, og politiets og påtalemyndighetens rolle er her helt sentral. Hvordan politi- og påtalemyndighet ivaretar sitt samfunnsoppdrag, avhenger av hvordan reglene i politi- og påtaleretten er utformet og tillempet i praksis. De gjeldende rettslige rammebetingelser er imidlertid ikke fullt ut tilstrekkelige eller gode nok til at politi- og påtalemyndigheten kan fylle sin funksjon på en adekvat og effektiv måte. Det er derfor et stort behov for rettsvitenskapelig forskning som både kan avdekke de gjeldende reglenes innhold og funksjon, påpeke behov for endringer og gi anvisninger på gode løsninger. Politi- og påtalerettslig forskning er, særlig i et nordisk perspektiv, sterkt underrepresentert i det rettsvitenskapelige og rettsdogmatiske forskningsmiljøet. Det fagmiljøet som vil bli etablert i dette prosjektet, vil derfor gjøre seg bemerket både nasjonalt, nordisk og i europeisk sammenheng, og vil bringe inn ny forståelse om sentrale problemstillinger knyttet til fagfeltet.

Prosjektet baserer seg på de faglige resultatene som fremkommer i det BFS-finansierte prosjektet «Strafferettssystemets funksjonalitet» (avsluttes i 2017). Det nye prosjektet vil bygge på resultatene fra politi- og påtalerettssatsingen i dette prosjektet, samtidig som det vil bringe inn nye forskningstemaer. Prosjektet utvikler det politi- og påtalerettslige fagmiljøet ved fakultetet i nye retninger.

Det er et stort kunnskapsbehov for grunnleggende forskning på politi- og påtalemyndighetens kjerneoppgaver. Prosjektet er organisert i fire delprosjekter. Hvert av disse reiser faglige problemstillinger på områder der politi- og påtalemyndighet stadig møter nye og rettslige, uavklarte utfordringer.

For selve prosjektplanen vises det til vedlegg med prosjektplanen (per dato) – planen vil kunne justeres ytterligere frem mot medio september i tråd med kommentarene fra de tre nordiske evaluatorene BFS har brukt for å gjennomgå søknaden.

Budsjettet – kostnadsfordelingen og forpliktelser

Prosjektet er et spleiselag mellom BFS og fakultetet, der en betydelig del av egenandelen stammer fra Politidirektoratet (POD).

Det ligger som en forutsetning i prosjektet at de to stillingene som BFS skal finansiere på førstestillingsnivå utlyses som faste stillinger i oppstarten av prosjektet, det vil si at de fortsetter ved fakultetet etter prosjektets avslutning. Det er ingen hemmelighet at det er forsker Gert Johan Kjelby som er tiltenkt rollen som prosjektleder i én av disse to stillingene. I tillegg til de to faste stillingene finansierer BFS-bidraget lønn i fire år til en professor 2/forsker, samt driftsmidler for hele femårsperioden. BFS finansierer ikke overhead, slik at overhead for de nevnte stillingene er budsjettert under egenandelen til UiB.

Ragnar Auglend (ut 2018) og John Reidar Nilsen er stilt til disposisjon fra POD for forskning med fakultetet som arbeidsplass, og denne helt avgjørende og sentrale ressursen er innbakt som en form for egenandel i prosjektet. Summen på bidraget vil i det endelige budsjettet justeres noe ned fra det oppgitte beløpet på 14,3 millioner kroner fordi det for denne typen midler ifølge BFS skal beregnes lavere overheadsatser enn på UiB - uten at det betyr noe fra eller til i det økonomiske bildet.

Fakultetets bidrag er en fireårig ph.d.-stilling, et fjerdedels årsverk fra professor Henry Mæland (frem til september 2019) samt overheaden for de to faste stillingene og professor II/forskeren som BFS finansierer lønnsmidlene til.

Vedtaksforslag:

'Fakultetsstyret slutter seg til de fremlagte planene om prosjektet 'Politi- og påtalerett'.'

Asbjørn Strandbakken
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

Vedlegg:

Prosjektsøknad/beskrivelse

Støttebrev fra Riksadvokaten og POD

Invitasjon til avtaleinngåelse fra BFS

Avtalene mellom POD og fakultet vedr. Auglend og Nilsen

22.08.2016

HES

SØKNAD om midler til et nytt forskningsprosjekt

«Politi- og påtalerett»
ved Det juridiske fakultet
Universitetet i Bergen

i. *Prosjektleder: Gert Johan Kjelby (stillingen vil lyses ut)*
ii. *Prosjektansvarlig institusjon: Universitetet i Bergen*
iii. *Prosjekteier: Det juridiske fakultet*
iv. *Prosjektperiode: 01.09.2016 – 31.08.2021 (med forbehold om noe justering)*

1. Oppsummering av søknaden

Det er et stort behov for mer forskning knyttet til de rettslige rammebetingelsene for politi- og påtalemyndighetens utførelse av sitt samfunnsoppdrag. Prosjektet «Politi- og påtalerett» ved Det juridiske fakultet tar mål av seg til å fylle et kunnskapshull i rettsvitenskapen nasjonalt og internasjonalt.

Samfunnet står overfor store utfordringer når det gjelder oppgaven å garantere borgerne grunnleggende sikkerhet og trygghet, og politiets og påtalemyndighetens rolle er her helt sentral. Hvordan politi- og påtalemyndighet ivaretar sitt samfunnsoppdrag, avhenger av hvordan reglene i politi- og påtaleretten er utformet og tillempet i praksis. De gjeldende rettslige rammebetingelser er imidlertid ikke fullt ut tilstrekkelige eller gode nok til at politi- og påtalemyndigheten kan fylle sin funksjon på en adekvat og effektiv måte. Det er derfor et stort behov for rettsvitenskapelig forskning som både kan avdekke de gjeldende reglenes innhold og funksjon, påpeke behov for endringer og gi anvisninger på gode løsninger. Politi- og påtalerettslig forskning er, særlig i et nordisk perspektiv, sterkt underrepresentert i det rettsvitenskapelige og rettsdogmatiske forskningsmiljøet. Det fagmiljøet som vil bli etablert i dette prosjektet, vil derfor gjøre seg bemerket både nasjonalt, nordisk og i europeisk sammenheng, og vil bringe inn ny forståelse om sentrale problemstillinger knyttet til fagfeltet.

Prosjektet baserer seg på de faglige resultatene som fremkommer i det BFS-finansierte prosjektet «Strafferettssystemets funksjonalitet» (avsluttes i 2017). Det nye prosjektet vil bygge på resultatene fra politi- og påtalerettssatsingen i dette prosjektet, samtidig som det vil bringe inn nye forskningstemaer. Prosjektet utvikler det politi- og påtalerettslige fagmiljøet ved fakultetet i nye retninger.

Det er et stort kunnskapsbehov for grunnleggende *forskning på politi- og påtalemyndighetens kjerneoppgaver.* Prosjektet er organisert i fire delprosjekter. Hvert av disse reiser faglige problemstillinger på områder der politi- og påtalemyndighet stadig møter nye og rettslige, uavklarte utfordringer.

De fire delprosjektene er:

- Politiets rolle i krise og krig.
- Påtalemyndighetens rolle i strafferettsbehandlingen – behov for ny rettslig regulering og nye virkemidler?
- Legalitetsprinsippet som rettslig skranke for politiets bruk av makt.
- Taushetsplikt og informasjonsutveksling i kriminalitetsbekjempelsen.

Resultatene fra prosjektet vil resultere i en rekke vitenskapelige publiseringer i tidsskrifter, monografier og antologier i velrenommerte kanaler. Forskningsresultatene vil dessuten tilflyte brukerne (politietaten, påtalemyndigheten, andre offentlige organer) og allmenheten for øvrig.

Prosjektet vil legge til rette for nyrekruttering gjennom en ph.d.-stilling, og gjennom å integrere masterstudenter i forskningen.
Prosjektet vil samfinansieres av Det juridiske fakultet, Justisdepartementet/Politidirektoratet (POD) og Bergens forskningsstiftelse. Fakultetet bidrar med én ph.d.-stilling, infrastruktur og alle overheadkostnader. Justisdepartementet/POD bidrar med to forskerstillinger, som skal besettes av medarbeidere som har både sterk praktisk politifaglig og akademisk bakgrunn. Det omsøkte bidraget fra BFS (pluss gaveforsterkning) vil bidra til å finansiere to førstestillinger og én gjesteforsker/professor II ved fakultetet i fem år, samt driftsmidler i perioden.

2. Bakgrunn

Det juridiske fakultet har over flere år satset strategisk på oppbygging av et fagmiljø innen strafferett og straffeprosess. Strafferettsmiljøet ved Det juridiske fakultet er rangert som «*det mest kreative og nyskapende miljø innen strafferetten, sett i et nordisk perspektiv*»[1]. Fagfeltene politi- og påtalerett har stått sentralt i denne oppbyggingen. Det juridiske fakultet i Bergen er alene i Norge om å tilby undervisning i disse fagene. I tillegg er læremidlene i fagene helt eller delvis utviklet av forskere ved fakultet, og de senere års ph.d.-avhandlinger på rettsområdet er i all hovedsak skrevet av forskere her.

Et sentralt forskningsprosjekt ved fakultetet er «Strafferettssystemets funksjonalitet», som er finansiert av BFS. Årsrapportene viser hvilken forskning og forskningsformidling prosjektet så langt har produsert rettet mot politiet, påtalemyndigheten og samarbeidende etater. Vi fremhever særlig Familievoldskonferansen 17. oktober 2012 og Politirettskonferansen 15.-16. oktober 2015, som samlet hhv. ca. 100 og ca. 90 deltakere fra de nevnte etater, i tillegg til forskere fra Politihøgskolen.

Prosjektet har også delfinansiert to doktorgradsavhandlinger; Ragnar Auglend, «Polisiær handleplikt, kommandomyndighet og lydighetsplikt i operativ og innsatsrettet virksomhet» (2015 – dr.philos.-avhandling) og Gert Johan Kjelby, «Mellom rett og plikt til straffeforfølgning. Den relative etterforskings- og påtalepliktens rettslige rammer og rettslige utvikling i norsk straffeprosess» (2012 – ph.d.-avhandling). Vi nevner i tillegg ph.d.-

[1] Rapport utstedt av en ekstern bedømmingskomité nedsatt av den Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, 11.11.2009.

avhandlingen til Bjarne Kvam, «Politiets persondatarett. En studie av hjemmels- og formålskrav ved politiets utlevering av personopplysninger til utlandet» (2013). Prosjektet «Strafferettssystemets funksjonalitet» fases ut i 2017, men det er – og har vært – en uttalt målsetting at forskningsresultatene fra politi- og påtalerettssatsingen fra dette skal videreføres.

Det omsøkte prosjektet vil både styrke det politi- og påtalerettslige fagmiljøet, sikre kontinuitet når eldre forskere og fagansvarlige om få år går av for aldersgrensen og – i tråd med satsingens hovedformål – gjøre det mulig å realisere forskningsplaner og forskningsambisjoner på særlig aktuelle politi- og påtalerettslige emner (pkt. 3).

Politidirektoratet og Riksadvokaten har, overfor fakultetets ledelse, uttalt seg svært positive til den politi- og påtalerettssatsingen som er bakgrunnen for denne søknaden. Se vedlagte brev fra Riksadvokaten og Politidirektoratet.

Forsker, dr.philos. Ragnar Auglend, fortsetter ved fakultetet som et ledd i den videre politirettssatsingen. Visepolitimester og ph.d.-stipendiat, John Reidar Nilsen, vil fra høsten 2016 tilknyttes fakultetet for samme formål. Auglend og Nilsen lønnes begge av Justisdepartementet/Politidirektoratet.

For å få realisert målsettingene om å drive den grunnforskingen i prosjektet som skisseres nedenfor under pkt. 3, ønsker vi å ansette to personer med førsteamanuensis-/professorkompetanse innenfor fagfeltet i fast stilling ved fakultetet. I tillegg vil satsingen sikre seg en gjesteforsker/professor II. For å sikre nyrekruttering vil det utlyses en ph.d.-stilling i politivitenskap/politi- og påtalerett, finansiert over fakultetets eget budsjett**.** Det vil også bli arbeidet aktivt for ytterligere rekruttering, ved at prosjektet – særlig gjennom emneangivelser, workshops og veiledning – tilrettelegger for flere masteroppgaver (60 studiepoeng) på disse rettsområdene.

Finansieringsbehovet – som denne søknaden gjelder – knytter seg til lønns- og driftsmidler for 5 – fem – år. Etter dette vil fakultetet selv stå for finansieringen av de nevnte faste stillingene, eventuelt supplert av de inntektene som det planlagte etter- og videreutdanningsprogrammet for polititjenestepersonell og påtalejurister genererer.

3. Satsingsområdene for forskningen

Prosjektets hovedmål kan oppsummeres slik:

1. Fylle et kunnskapshull i rettsvitenskapen, både nasjonalt og internasjonalt.

2. Styrke og videreutvikle den politi- og påtalerettslige forskningen og fagmiljøet ved fakultetet, særlig ved
   a. å sikre at særlige kompetente personer kan benyttes til forskning på politiet og påtalemyndighetens kjerneoppgaver, jf. de fire delprosjekt beskrevet nedenfor
   b. å videreføre resultatene og forskningskompetansen fra politi- og påtalerettssatsingen i prosjektet «Strafferettssystemets funksjonalitet»

c. å legge til rette for nyrekruttering, gjennom tilbud om en stipendiatstilling i politivitenskap eller politi-/påtalerett og ved veiledning til studenter som skriver masteroppgave på disse rettsområdene.

3. Utvikle nye – og oppdaterer eksisterende – faglitteratur og lærebøker i politi- og påtalerett (Auglend; «Politirett» og Kjelby; «Påtalerett»). Lærebøker planlegges utgitt våren 2017.

4. Styrke samarbeidet med faget administrasjons- og organisasjonsvitenskap ved UiB og det politirettslige forskningsmiljøet ved Politihøgskolen, UiO og i utlandet, først og fremst i Nord-Europa. Se pkt. 5.

Faglig mål:
I sin satsing på politi- og påtalerett vil fakultetet – i tillegg til utvikling av nye læremidler til studentene – konsentrere seg om forskningstemaer som har det til felles at de behandler aktuelle problemstillinger *på områder hvor politiet og påtalemyndigheten stadig møter nye og rettslig uavklarte utfordringer og hvor det er behov for fornyet forskningsbasert kunnskap.* Dette er utfordringer som bl.a. aktualiserer grunnleggende spørsmål som; legalitetsprinsippets funksjon som rettstatens fundament, forholdet mellom de ulike myndighetsorganers oppgaver, om politi- og påtalemyndighetens oppgaver og de rettslige rammene for samfunnsoppdraget må klargjøres og/eller redefineres for å møte de praktiske behov, og spørsmål om hvordan effektivitetshensyn og personverninteresser best ivaretas og balanseres i myndighetsutøvelsen.

Prosjektet «Politi- og påtalerett» består hovedsakelig av følgende fire delprosjekter:

1. **«Politiets rolle i krise og krig»** (Ragnar Auglend)
   Forskningstemaet i dette delprosjektet omhandler rettslige spørsmål knyttet til politiets rolle i den offentlige redningstjenesten og til forholdet mellom politi og forsvar ved indre beredskap og terror, og i krise- og krigssituasjoner. Krigsdimensjonen i dette temaet konsentreres om politiets rettslige stilling og oppgaver i krig og under okkupasjon. For politiets ansvar og rolle i redningstjenesten, slik den er forankret i politiloven, reises bl.a. spørsmål om hjemmelsgrunnlaget for å pålegge særlig privat aktører plikter og om forholdet mellom politilovgivningen og brann- og redningstjenestens eget lovverk. Det rettslige grunnlaget for politiets rolle under okkupasjon følger av ulike rettslige regler, som må implementeres i regelforståelsen og operasjonaliseres i praksis.[2]

   Emnets problemstillinger er i noen grad behandlet i teorien,[3] men er ikke underkastet en samlet rettsvitenskapelig behandling i litteraturen.[4] Blant annet har ny lovgivning fra 2015

[2] Landkrigsreglementet art. 43, 4. Genève-konvensjon art. 64 og Res. 690 (1979) fra Europarådets parlamentarikerforsamling.

[3] Se særlig Sigrid R. Johansen og Jacob Th. Staib, *Jus og militærmakt*. Gyldendal akademisk 2009 og Arne Willy Dahl, *Håndbok i militær folkerett.* Cappelen Damm 2008.

[4] Det viktigste bidrag så langt er Auglends prøveforelesning, se Ragnar L. Auglend, «Fordelingen av ansvar og myndighet mellom politi og forsvar ved indre beredskap» *Tidsskrift for Strafferett 2015 nr. 3* s. 315 flg. og hans foredrag *Politiets rolle ved indre beredskap*, Det norske vitenskapsakademiet, desember 2013 (http://www.forsvarsetikk.no/aktuelt/artikler/).

(politilovens § 27a om bistand fra Forsvaret) og endrede trusselsituasjoner nasjonalt og internasjonalt, skapt et behov for ny forskningsbasert kunnskap som dette prosjektet tar sikte på å gi.

Auglends dr. philos.-avhandling fra 2015 representerer grunnforsking på politirettens område,[5] som han vil bygge videre på. Auglend er (sammen med prof. Henry J. Mæland) medforfatter av en omfattende lærebok i politirett og han har en omfattende vitenskapelig produksjon og en langvarig praksis bl.a. fra politietaten på alle nivå. Dette gjør ham særlig kompetent og viktig for satsningen på dette svært aktuelle politirettslige tema. Det vises til vedlagt CV og pkt. 4.

2. **«Påtalemyndighetens rolle i straffesaksbehandlingen – behov for ny rettslig regulering og nye virkemidler?»** (Gert Johan Kjelby)
Dette forskningstemaet tar utgangspunkt i en generell utvikling i flere europeiske land som gjør seg gjeldende også i norsk rett; Påtalemyndigheten gis en stadig sterkere rolle i straffesaksbehandlingen, bl.a. ved utvidet adgang til selv å ilegge straffesanksjoner, (bøter og inndragning mv.) uten domstolsbehandling, og til å forhandle med personer eller selskap som er under etterforsking, med sikte på å inngå ulike former for «forlik i straffesaker».[6] Samtidig gis en rekke *andre offentlige organer* utvidet adgang til å ilegge forvaltningssanksjoner (f.eks. overtredelsesgebyrer), også for overtredelser som er straffesanksjonert og som ligger under påtalemyndighetens oppgaver. Disse utviklingstrekkene reiser en rekke grunnleggende spørsmål og utfordringer, bl.a. om hvordan slike regler best bør utformes og praktiseres, grensesnittet mellom de ulike offentlige myndighetsområder, samordning av politiets etterforsking og forvaltnings-organenes undersøkelser og samordning av de aktuelle sanksjoner.

For norsk retts del forventes det i nær fremtid viktige lovendringer,[7] som innebærer grunnleggende endringer i vårt sanksjonssystem, ansvaret for håndheving og sanksjonering av en rekke straffbare forhold og kravene til saksbehandlingen i slike saker. Lovgivningen i Norge er fremdeles i støpeskjeen, den praktiske implementering gjenstår og det foreligger i helt begrenset grad oppdatert forskning om de rettslig og faktisk samhandlingsutfordringer som oppstår særlig mellom politi-/påtalemyndigheten og de øvrige offentlige etater.[8]

Kjelbys ph.d.- avhandling fra 2012 representerer grunnforskning på Den offentlige påtalemyndighetens kompetanse.[9] Han vil bygge videre på denne, i tillegg til tidligere

---

5 Ragnar L. Auglend, *Handleplikt, kommandomyndighet og lydighetsplikt i operativt politiarbeid.* Gyldendal Juridisk 2016.

6 Om den internasjonale utvikling, se særlig Jörg-Martin Jehle og Marianne Wade, *Coping with Overloaded Criminal Justice System. The Rise of Prosecutorial Power Across Europe*, Springer 2006 og Stephen C. Thaman (ed.), *World Plea Bargaining. Consensual Procedures and the Avoidance of the Full Criminal Trial*, Carolina Academic Press 2010.

7 Se foreliggende lovforslag i Prop. 62 L (2015-2016) *Endringer i forvaltningsloven mv. (administrative sanksjoner mv.)*, som er en oppfølgning av NOU 2003: 15 *Fra bot til bedring* og forslaget til såkalte «kartellforlik» i Prop. 37 L (2015-2016) *Endringer i konkurranseloven (Konkurranseklagenemnda, kartellforlik mm.)*

8 Av fremstillinger med fokus på forvaltningen, se Bjørn O. Berg, *Forvaltningssanksjoner.* Universitetsforlaget 2005.

9 Gert Johan Kjelby, *Mellom rett og plikt til straffeforfølgning. Den relative etterforskings- og påtalepliktens rettslige rammer og rettslige utvikling i norsk straffeprosess*. Cappelen Damm 2013.

arbeid om disse spørsmål.[10] Sammen med hans øvrige vitenskapelige forfatterskap gjennom flere år, i kombinasjon med en langvarig praktisk erfaring fra påtalemyndigheten, anses Kjelby som særlig kompetent og viktig for satsingen på dette påtalerettslige temaet. Det vises til vedlagt CV og pkt. 4.

3. **«Legalitetsprinsippet som rettslig skranke for politiets bruk av makt»**
(John Reidar Nilsen)
Forskningstemaet (til en ph.d.- avhandling), omhandler den rettslige reguleringen av politiets adgang til bruk av makt ved myndighetsutøvelsen. Det nasjonale regelverket er noe fragmentarisk, bl.a. pga. utstrakt delegering av lovgivningskompetanse. Et grunnleggende spørsmål som reises er forholdet mellom de internes instruksers forhold til grunnkravene i politilovens § 6 (om nødvendighet og forsvarlighet).[11]

Avhandlingen tar sikte på å avklare forholdet mellom nasjonale regler på ulike nivå og den gjeldende lovreguleringens forhold til Norges folkerettslige forpliktelser, særlig Den europeiske menneskerettighetskonvensjon. Et særskilt formål er å avklare om, og i hvilken utstrekning, det foreligger rettslige krav til opplæring og dimensjonering av operative politimannskaper.

Det foreligger ingen samlet norsk fremstilling som dekker emnet slik det er beskrevet ovenfor. I nordisk rett foreligger det en dr.gradsavhandling, som også behandler den norske lovgivningen.[12] Politiets bruk av makt i norsk rett er i første rekke behandlet i de alminnelige lærebøker i politirett, i strafferettslitteraturen om nødverge/nødrett og i artikler/bøker som behandler *deler av* emnet.[13]

Nilsen er tatt opp fakultetets ph.d.-program. Hans langvarige praksis fra politietaten gjør ham særlig viktig for fakultetets videre satsning på politirettsforskningen. Det vises for øvrig til pkt. 4.

4. **«Taushetsplikt og informasjonsutveksling i kriminalitetsbekjempelsen»**
(førsteamanuensisstilling utlyses)
Forskningstemaet omhandler flere rettslige spørsmål, med utgangspunkt i at effektiv informasjonsbehandling og samhandling er av stor betydning for kriminalitets-bekjempelsen. Det er særlig fire ulike situasjoner som bør behandles grundig; Taushetsplikt og informasjonsutveksling a) internt i politiet b) mellom politi og andre offentlige nasjonale etater c) mellom politi og private og d) mellom nasjonalt politi og utenlandsk politi.

Politiets «persondatarett» er grundig behandlet av bl.a. Bjarne Kvam.[14] Etter denne utgivelsen er politiregisterloven med et meget omfattende forskriftsverk satt i kraft (fra

[10] Se Gert Johan Kjelby, «Forhandlinger og avtaler mellom påtalemyndigheten og siktede - straffeprosessuelle forlik?» *Kritisk Juss 1996* s. 227-256.
[11] Aktualisert senest ved Ny våpeninstruks for politiet av 1. april 2016.
[12] Se Johan Boucht, *Polisiär våldsanvändning. En straff- och offentligrättslig undersökning*. Iustus förlag 2011.
[13] Se Tor-Geir Myhrer, *Som siste utvei. Rettslige rammer for politiets bruk av skytevåpen*. Universitetsforlaget 2005. Se også deler av fremstillingen hos Steinar Fredriksen, *Ro, orden og frihet. En fremstilling av politiets adgang til å gripe inn i den personlige frihet ved utførelsen av ordenstjeneste*. Gyldendal 2015.
[14] Se Bjarne Kvam, *Politiets persondatarett. En studie av hjemmels- og formålskrav ved politiets utlevering av personopplysninger til utlandet.* Gyldendal 2014.

1. januar 2016). Lovens formål om å være et redskap for «effektiv løsning av politiets og påtalemyndighetens oppgaver» etterprøves etter implementeringen av dette regelverk. Hovedfokus vil være på den «internasjonale politirett»,[15] dvs. om de rettslige rammer for informasjonsutveksling og samhandling mellom nasjonalt politi og utenlandsk politi er gode nok og om de tjener sitt formål.[16]

Siktemålet er å ansette en fast førsteamanuensis med særlig kompetanse på dette tema. Slik vi kjenner fagmiljøet finnes det aktuelle og godt egnede kandidater som vil søke.

For en **foreløpig publiseringsplan** og oversikt **planlagte årlige arrangementer** i regi av satsingen, se nedenfor i pkt. 7.

4. Kompetanse, metode og organisering

Kompetanse hos deltagerne:
Forsker, ph.d. Gert Johan Kjelby, er tiltenkt som leder for det nye prosjektet. Han har siden juni 2015 hatt et særlig ansvar for politi- og påtalerettsdelen i prosjektet «Strafferettssystemets funksjonalitet». Foruten ph.d.-graden (publisert som bok på Cappelen Damm Akademisk forlag i 2013), har Kjelby i perioden 1996-2016 publisert en rekke artikler innen feltet straffeprosess, politi- og påtalerett. Han har vært tilknyttet Det juridiske fakultet i flere perioder siden 1996, har arbeidet som politifullmektig, -adjutant og -inspektør i 1997 – 1999, og som statsadvokat i Hordaland fra 1999 – 2015, se vedlagte CV.

Førsteamanuensisstillingen og gjesteforsker/professor II som skal utlyses, er tiltenkt forskere med sterk akademisk bakgrunn fra politirett/strafferett. Til gjesteforsker-stillingen/professor II, finnes det flere aktuelle kandidater, særlig ved UiO og ved Politihøgskolen.

Forsker, dr. philos. Ragnar Auglend har i likhet med Kjelby disputert med en doktoravhandling i regi av forskningsprosjektet «Strafferettssystemets funksjonalitet» (publisert som bok på Gyldendal i 2016). Han har i løpet av sin lange karriere i politietaten og domstolene (fra midten av 1970-tallet til 2011) publisert omfattende arbeider innen feltet politirett, se vedlagte CV. Auglend har siden 2011 hatt sin arbeidsplass ved fakultetet, og vil fortsette med det til (og evt. ut over) oppnådd aldersgrense (70) i januar 2019.

Ph.d.-stipendiat John Reidar Nilsen har av utdanning politiskole, juridisk embetseksamen, lederutdanningsstudiene ved Politihøgskolen og lederprogrammet i politiet. Han har forfattet politirettsdelen av «Publikumsrettet politiarbeid, Generell del» som er pensum ved bachelorstudiet ved Politihøgskolen. Han har ved siden av full stilling i politietaten (som visepolitimester) fullført den obligatoriske delen av ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet, og er tatt opp på programmet. Nilsen vil ha sitt arbeidssted ved fakultetet i satsingsperioden.

[15] Se til denne fagdisiplin, Ib Henrichson, *International politiret.* Jurist- og Økonomforbundets forlag 2010.
[16] Se til dette bl.a. Bjarne Kvam og Annika Suominen, «Skjær i sjøen for Norges strafferettslige samarbeid med EU» *Lov og Rett 2009* s. 478-499.

Om de særlige kompetansebehov som etterspørres for på de fire forskningstemaene som satsningen særlig omfatter, vises det til beskrivelsen i pkt. 3 ovenfor.

Metode:
Den planlagte forskningen vil bygge på anerkjent metode for fastleggingen av gjeldende rett, i første rekke den såkalte rettsdogmatiske metode. For enkelte forskningsspørsmål vil det være nødvendig å trekke inn også andre metodiske perspektiver, for eksempel samfunnsvitenskapelig metode. Også andre metodiske perspektiver vil kunne bli aktuelle. I slike deler vil forskerne i prosjektet søke samarbeid med forskere med den nødvendige kompetansen.

Det er et klart siktemål at vi i vår forskning i stor grad skal ta inn erfaringer fra praksis og være i «dialog» med det praktiske rettslivet og dets behov. De planlagte arrangementene (se pkt. 7) skal bl.a. legge til rette for en slik dialog.

Organisering:
Prosjektgruppen vil ha ukentlige møter i satsingsgruppen. Disse vil være både uformelle gruppemøter og tidvis mer formelle seminarer. Møtene vil bl.a. inneholde presentasjoner av ph.d.-prosjektene eller av andre forskningsprosjekter, eller faglige diskusjoner internt i gruppen eller med kolleger ved fakultetet eller fra andre universiteter i inn- og utland.
Se pkt. 7 for plan over faglige arrangementer i prosjektperioden.

Advisory Board:
Det vil bli opprettet en rådgivende referansegruppe (Advisory Board) bestående av en representant fra Riksadvokaten, samt to fremstående forskere fra nordiske universiteter. Førstestatsadvokat, ph.d. Runar Torgersen (Riksadvokaten), prof. Dan Frände (Universitetet i Helsinki) og universitetslektor Lena Landström (Juridiska institutionen, Universitetet i Umeå), har sagt seg villige til å delta.

Fakultetet vil stille med administrative ressurser i form av en brøk av en fast stilling pluss studentmedarbeidere ved behov.

5. Eksternt forskningssamarbeid

a. Internasjonalt

Samarbeid med relevante forskningsmiljøer i utlandet vil opprettholdes og utvikles.

Av naturlige samarbeidspartnere i Norden nevnes «Centrum for polisrätt» ved Universitetet i Uppsala: http://katalog.uu.se/orginfo/?orgId=X227, Enheten för polisutbildning og Juridiska institutionen ved Universitetet i Umeå: http://www.polis.umu.se/ og politirettsmiljøet ved Københavns Universitet, særlig prof. Henrik Stevnsborg: http://jura.ku.dk/ansatte/forskningsomraadet/?pure=da/persons/382

En annen sentral forskningskontakt er Rasmus Wandall, dansk forsker og tidligere tilknyttet «Strafferettssystemets funksjonalitet». Han er nå General Councel ved International

Association of Prosecutors: http://www.iap-association.org/Contacts

I europeisk sammenheng står EUs utdanningsorganisasjon «The European Police College» (CEPOL), sentralt: https://www.cepol.europa.eu/. Vår satsning tar sikte på å etablere kontaktpunkter og delta på relevante arrangementer i deres regi. Dette vil på kort sikt sikre også UiB en plass i CEPOLs oversikt over «Police research institutions» i Norge, og på noe lengre sikt åpne for forskningssamarbeid og/eller publikasjoner i «European Police Science and Research Bulletin».

Se også under pkt. 4 om referansegruppe/Advisory Board.

b. Samarbeid i Norge

Naturlige samarbeidspartnere i Norge er bl.a.
- forskere ved Politihøgskolen: http://www.phs.no/forskning/forskere_og_faglige/
- Institutt for offentlig rett, UiO: http://www.jus.uio.no/ior/forskning/ og
- Det samfunnsvitenskapelige fakultet ved UiB.

Forskere fra disse institusjonene og andre vil bli invitert på seminarer/konferanser i Bergen og ellers involveres som akademiske sparring- og samarbeidspartnere. Midlene til gjesteforsker/professor II og omsøkte driftsmidler er tenkt brukt på å realisere disse ambisjonene.

6. Budsjett og finansiering

Som nevnt i pkt. 1 er satsingen tenkt å være en samfinansiering mellom Det juridiske fakultet, Politidirektoratet og Bergens forskningsstiftelse.

Fakultetet bidrar med én ph.d.-stilling, infrastruktur og alle overheadkostnader.

Politidirektoratet/Justisdepartementet bidrar med to forskerstillinger.

Det omsøkte bidraget fra BFS (pluss gaveforsterkning) vil bidra til å finansiere to førstestillinger ved fakultetet i fem år, og én gjesteforsker/professor II (20% stilling) bemannet av medarbeidere med sterk politifaglig og akademisk bakgrunn.

Driftsmidlene vil finansiere det årlige faglige arrangementet, reisemidler, litteraturkjøp, nødvendige administrative ressurser osv.

7. Publiseringsplan. Planlagte arrangementer. Formidling

Publiseringsplan:
Prosjektet vil resultere i flere vitenskapelige publiseringer og flere monografier/bøker i velrenommerte kanaler, foreløpig angitt slik:

Delprosjekt 1: Artikkel i 2017, artikkel/større arbeid i 2018/19.
Delprosjekt 2: Artikkel i 2017, større artikkel/del av bok i 2018, bidrag antologi i 2019, artikkel i 2020, artikkel i 2021.
Delprosjekt 3: Ph.d.-avhandling i 2020, 1-2 artikler underveis.
Delprosjekt 4: Artikkel i 2017, monografi i 2019, 1-2 artikler i 2020/21.
En ph.d.-avhandling i politivitenskap eller politi-/påtalerett i 2021.
I tillegg nevnes utviklingen av fag-/lærebøker.
Det vil produseres aviskronikker og prosjektgruppen vil delta i det offentlige ordskiftet.

Oversikt over planlagte årlige arrangementer i regi av satsingen:
Det er planlagt minst ett større arrangement pr. år i regi av satsingen, i form av workshops, seminarer og/eller konferanser. Foruten det akademiske miljøet i inn- og utland er politietaten, påtalemyndigheten, andre offentlige etater samt den interesserte allmennhet målgruppen for formidlingsaktiviteten i satsingen:

Høst 2017 – seminar med arbeidstittel «Politi- og påtalemyndighetens rolle i lys av forslag til ny straffeprosesslov»
Høst 2018 – større forskningskonferanse med arbeidstittel «Utfordringer i politiretten» (som vil resultere i en antologi i 2019)
2019 – workshop knyttet til et eller flere av forskningstemaene i pkt. 3
2020 – workshop/seminar knyttet til et eller flere av forskningstemaene i pkt. 3
2021 – Avslutningskonferanse der brukerne (politietaten og påtalemyndigheten) inviteres til å få presentert resultatene av femårs-satsingen. Evaluering/oppsummering fra referansegruppen (Advisory Board).

Digital formidling
Digital formidling i form av videoproduksjoner fra forelesninger, foredrag, seminarer, konferanser m.m. vil ivaretas av *Dragefjellet lærings- og formidlingssenter* ved Det juridiske fakultet: http://www.uib.no/df

RIKSADVOKATEN

Universitetet i Bergen
Det juridiske fakultetet
Magnus Lagabøters plass 1
5010 Bergen

Att: Fakultetsdirektør Øystein L. Iversen

DERES REF.: VÅR REF.: DATO: 11.1.2016

PLANLAGT SATSING PÅ POLITI- OG PÅTALERETT - UTTALELSE

Det vises til møte den 25. september 2015 mellom fakultetsdirektør Øystein L. Iversen, dekan Asbjørn Strandbakken og vårt kontor. På møtet ble riksadvokaten orientert om fakultetets planer om å satse på forskning, utdanning og etter- og videreutdanning innen politi- og påtalerett.

Riksadvokaten har ved ulike anledning fremhevet viktigheten av mer forskningsbasert kunnskap innen områder som er sentrale for politi- og påtalemyndigheten. I den forbindelse vil et tett og godt samarbeid med sentrale forskningsmiljøer utenfor etaten være av stor betydning. På denne bakgrunn ønsker vi å tilkjennegi vår ubetingede støtte til de skisserte planene, herunder utviklingen av ulike etter- og videreutdanningstilbud til påtalejurister og polititjenestemenn.

Knut Erik Sæther
ass. riksadvokat

Postadresse:
Postboks 8002 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse:
Stortorvet 2
0155 Oslo

Telefon: +47 22 47 78 50
Telefaks: +47 22 33 31 12
E-**post**: postmottak@riksadvokaten.no

POLITIET
POLITIDIREKTORATET

Universitetet i Bergen
v/Fakultetsdirektør Øystein L. Iversen

NATIONAL POLICE DIRECTORATE

Vår referanse:
201600048-1

Oslo, 05.01.2016

SATSING PÅ POLITI- OG PÅTALERETT VED UNIVERSITETET I BERGEN

Det vises til møte med fakultetsdirektør Øystein Iversen og dekan Asbjørn Strandbakken i september hvor vi fikk presentert Det juridiske fakultet sine tanker og planer for en satsing på politi- og påtalerett. Representanter for Politidirektoratet var også til stede ved Politirettskonferansen i Bergen 15. og 16. oktober hvor flere viktige politi- og påtalerettslige emner ble presentert og diskutert. Det vises også til henvendelse fra fakultetsdirektør ved Universitetet i Bergen, Øystein L. Iversen, datert 18. desember 2015.

Politidirektoratet støtter den satsning Det juridiske fakultetet Universitetet i Bergen nå ønsker å gjøre på området politi- og påtalerett og at fakultetet tar initiativ til å styrke forskning på politirelaterte spørsmål. Særlig gjelder dette forskning som settes inn mot å løse viktige utfordringer samfunnet og politiet står overfor innen kriminalitetsbekjempelse. Det juridiske fakultetet Universitetet i Bergen har over tid hatt en fremtredende rolle innen politirettsområdet og vi ser det som positivt at fakultetet nå ønsker å ytterligere utvikle dette og beslektede fagområder.

Det har vært verdifullt for politiet med et kompetent politirettsmiljø ved Det juridiske fakultetet i Bergen og vi ser frem til et utviklende samarbeid i tiden som kommer.

Politidirektoratet ser det som positivt om det etableres et tett samarbeid med Politihøgskolen. Dersom det opprettes referansegrupper til forskningsprosjekter innen fagområdet, ønsker Politidirektoratet at forskere fra Politihøgskolen blir invitert inn i dette arbeidet.

Med vennlig hilsen

Vidar Refvik
Assisterende politidirektør

Kari-Grethe Stave
Leder Juridisk stab

Brevet sendes kun elektronisk
Kopi til Politihøgskolen

www.bfstiftelse.no

BERGENS FORSKNINGS STIFTELSE

Universitetet i Bergen
v/Forskningsadministrativ avdeling

Vår ref:
16/5-odå

Dato:
1. juli 2016

Invitasjon til avtaleinngåelse – Satsing på forskning og kompetansebygging innen politirett ved Det juridiske fakultet

Vi viser til søknad fra Det juridiske fakultet datert 14.04.16, om støtte til et 5-årig prosjekt "Politi- og påtalerett". Søknaden ble evaluert av 3 uavhengige nordiske eksperter. Styret i Bergens forskningsstiftelse var positiv til søknaden og stiftelsen vil med dette invitere til avtaleinngåelse.

Avtalen vil bygge på søknaden og vil omfatte forskningsplan, prosjektstart, organisering og budsjett. I samsvar med ønsket praksis ved UiB, sendes invitasjon om avtaleinngåelse til Forskningsadministrativ avdeling, med kopi til søknadsfakultet og prosjektleder.

Vedlagt følger forslag til kontrakt samt tidsplan for arbeidet med å ferdigstille denne.

Vi ser fram til en god prosess!

Med vennlig hilsen

Oddveig Asheim
seniorrådgiver

Kopi:
Det juridiske fakultet, UiB
prosjektleder Gert Johan Kjelby

Vedlegg
Forslag til kontrakt
Tidsplan for kontraktsarbeidet

Bergens forskningsstiftelse, Thormøhlensgate 51, 5006 Bergen. T: +47 908 57 399. Epost: post@bfstiftelse.no

Avtale med Ragnar Auglend om forskerstilling ved Det juridiske fakultet

Politidirektoratet finansierer en personlig forskerstilling ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen ved at politimester Ragnar Auglend arbeider som forsker ved fakultetet, dog ikke ut over 8. januar 2019.

Auglend skal forske innenfor og bidra til å utvikle politirettsfaget ved fakultetet.

Det juridiske fakultet stiller til rådighet kontor og infrastruktur.

Auglend skal undervise i politirett og tilgrensende fag etter nærmere avtale med fakultetet. For dette arbeidet beregnes ikke noe vederlag. Arbeidet utføres som del av dekning av fakultetets utgifter til kontor og infrastruktur.

Auglend skal i sin avtale med politidirektoratet sikres en forskers uavhengighet, og skal i sin stilling ha de rettigheter som er nedfelt i Universitetsloven § 1-5 (Faglig frihet og ansvar).

Avtalen er utferdiget i tre eksemplarer hvor hver av partene beholder sitt eksemplar, mens politidirektoratet får ett eksemplar.

Bergen 23. desember 2010

For det juridiske fakultet

Asbjørn Strandbakken
Dekan

Ragnar Auglend

Avtale med John Reidar Nilsen om forskerstilling ved Det juridiske fakultet

Politidirektoratet finansierer en personlig forskerstilling ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen ved at visepolitimester John Reidar Nilsen arbeider som forsker ved fakultetet, dog ikke ut over 11. august 2035.

Nilsen skal forske innenfor og bidra til å utvikle politirettsfaget ved fakultetet.

Det juridiske fakultet stiller til rådighet kontor og infrastruktur.

Nilsen skal undervise i politirett og tilgrensende fag etter nærmere avtale med fakultetet. For dette arbeidet beregnes ikke noe vederlag. Arbeidet utføres som del av dekning av fakultetets utgifter til kontor og infrastruktur.

Nilsen skal i sin avtale med politidirektoratet sikres en forskers uavhengighet, og skal i sin stilling ha de rettigheter som er nedfelt i Universitetsloven § 1-5 (Faglig frihet og ansvar).

Avtalen er utferdiget i tre eksemplarer hvor hver av partene beholder sitt eksemplar, mens politidirektoratet får ett eksemplar.

Bergen 11. mars 2016

For det juridiske fakultet

Asbjørn Strandbakken
Dekan

John Reidar Nilsen